

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2025

CZECH
HIGHER LEVEL

Monday, 16 June
09:30 - 12:30

Do not hand this up.

This document will not be returned to the
State Examinations Commission.

Přečtěte si pozorně celý text a odpovězte na otázky ve všech třech částech. Odpovězte vlastními slovy a pouze na základě textu. Všechny otázky musí být zodpovězeny v českém jazyce.

Část 1

[30 bodů]

„Kapesné jsem utratil za blbost, teď lituju.“ Nový projekt učí středoškoláky nakládat s penězi

1. V Česku čelí exekuci téměř 650 tisíc lidí. Jedním z hlavních důvodů, proč se tolik lidí propadá do dluhů, jsou podle odborníků chybějící znalosti, jak zacházet s penězi. Problém začíná už na školách. I proto vznikl projekt Rozvoj finanční **gramotnosti**, který má naučit středoškoláky správně nakládat s financemi. První školy nyní začínají unikátní výukové materiály testovat.
2. „Víte, co je to růžová daň?“ ptá se studentů šéfka Ústavu ekonomiky a managementu Vysoké školy chemicko-technologické Lenka Švecová. „Některé věci jsou růžové, aby je muži kupovali ženám,“ odpovídá chlapec a listuje interaktivní učebnicí na monitoru počítače. „Tak to úplně není. Ženy přikládají některým věcem vyšší hodnotu, což si obchodníci uvědomují, a tak jim tyto produkty či služby nacení,“ upřesňuje učitelka. Fenomén označuje případy, kdy výrobky nebo služby určené ženám jsou bezdůvodně dražší než tytéž pro muže. „Muže vyjde běžné ostříhání asi na stokorunu, ženy za něj zaplatí až pětkrát vyšší cenu,“ uvádí příklad.
3. Švecová stojí za projektem, který má v následujících letech pomoci školám po celém Česku učit dospívající hospodařit s penězi. Jeho součástí je soubor interaktivních učebnic, za kterými stojí tým odborníků. Kromě specialistů na finance a peněžní trhy jsou mezi nimi ekonomové, psychologové i sociologové.
4. Studenti projevují o nevšední materiály zájem, většina z nich během lekce nespouští zrak z monitoru. „Je to fakt dobré, stručné, baví mě to. Navíc se mi to hodí. Minulý měsíc jsem utratil celé **kapesné** za blbost a litoval jsem toho,“ přiznává s lehkým ostychem šestnáctiletý student.
5. Učebnice obsahují kromě textů a obrázků také prvky, které pomáhají studentům udržet pozornost a zájem. To se podle studentů daří. „Přijde mi to zajímavé. Líbilo se mi, že každé téma vysvětlují v přehledných kapitolách. Hodně mě baví interaktivní části, kdy jsem si mohl vyzkoušet, co vím a nevím, v různých hrách,“ popisuje jeden z nich. Speciální interaktivní výuková média pro projekt zpracovali na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy.
6. Najít cestu, jak teenagery zaujmout, nebyl snadný úkol. Týmu Švecové se to však podle prvních ohlasů povedlo. „Sama jsem matka dospívajících dětí, takže vnímám, co je baví a co ne. Snažili jsme se v textu používat slovník mladých. Abychom však nezabrousili do trapnosti, nechali jsme si vše zkontrolovat od příslušníků generace Z,“ popisuje Švecová. S tvorbou materiálů pomáhal její syn, neteře i děti jejích kolegů.
7. Že mladí vnímají význam správného nakládání s penězi, potvrdilo i šetření vzdělávacího programu JSNS – Jeden svět na školách. Více než polovina středoškoláků si myslí, že je škola měla

naučit hospodařit s penězi. Finanční gramotnost označili dokonce za důležitější než schopnost řešit problémy či mluvit cizím jazykem.

8. „Je nezbytné, aby mladí byli schopní odolat impulzivnímu nakupování, které může vést k zadlužení, finančním problémům a dluhovým pastem,“ říká k projektu pražský radní pro školství Antonín Klecanda, který projekt zaštiťuje. Podle něj mohou být pro dospívající impulzem k bezhlavému utrácení například influenceři, tedy vlivné osobnosti známé ze sociálních sítí. S tím souhlasí i Švecová. „My lidé vždycky potřebujeme někam patřit a často máme nějaký vzor. Tím se pro mnoho mladých stávají influenceři. Ti svými příspěvky na sociálních sítích mnohdy silně zkreslují realitu. Sdílí luxusní snídaně, oblečení, sem tam nějakou dovolenou. Ale že si na ni museli vydělat, už neukážou,“ vysvětluje.

9. „Finanční gramotnost je provázána s mediální gramotností, s kritickým myšlením i čtenářskou gramotností. To vše jsme chtěli do učebnic dostat,“ dodává autorka projektu. V úrovni mediální gramotnosti dospívajících jsou podle odborníků velké rozdíly. „Někteří teenageři jsou na tom opravdu dobře, jiní tragicky. Většina z nich přebírá finanční gramotnost z rodiny. Když obraz rodiny není dobrý, děti jsou znevýhodněné,“ říká expertka. Podle ní mají problém zejména odborné školy, nejvíce pak nematuritní obory.

10. Projekt nyní vstoupil do testovací fáze, rozšířit se má na 60 procent pražských středních škol. „Každá škola je zodpovědná za to, že dodrží rámcový studijní program. Učitelé nemohou mávnout rukou a říct, že vznikne předmět finanční gramotnost. To závisí na ministerstvu školství. Díky učebnicím však mohou školy s menší námahou dostávat jednotlivé kapitoly do různých předmětů. Část do matematiky, část třeba do základů společenských věd a podobně,“ říká jeden z **koordinátorů** projektu a vedoucí oddělení pro podporu **distančního vzdělávání** pedagogické fakulty Igor Červený.

11. Švecová doufá, že projekt jejího týmu bude mít širší dopad než pouze lepší nakládání mladých s penězi. Ráda by zvýšila finanční gramotnost i v rodinách prostřednictvím informovanosti a zkušeností, které žáci přinesou z výuky domů.

12. Přestože v Česku existuje několik iniciativ, které se věnují finanční gramotnosti, cílí obvykle na žáky základních škol. „My chceme pokrýt **vzdělávací mezeru** v této oblasti,“ podotýká Červený, podle kterého je rozdíl v učení kompetence podstatný. Zatímco programy pro základní školy se věnují základním principům nakládání s penězi, středoškoláci potřebují znalosti podstatně hlubší a komplexnější.

(Upraveno podle *aktualne.cz*)

1. Vysvětlete vlastními slovy:

- a) gramotnost
- b) kapesné
- c) koordinátor
- d) „distanční vzdělávání“
- e) „vzdělávací mezera“

[5 × 1 bod]

2. Co je to „růžová daň“ a jaký je její příklad, uvedený v článku? [5 bodů]
3. Na základě textu uveďte, jaký je hlavní cíl projektu ve vztahu k rodinám studentů? [5 bodů]
4. Na základě textu a vašeho názoru uveďte, proč studenti finanční gramotnost označili dokonce za důležitější než schopnost řešit problémy či mluvit cizím jazykem. [5 bodů]
5. Jak se organizátorům projektu podařilo získat zájem studentů? Myslíte si, že je dobrý nápad začlenit finanční gramotnost do jiných školních předmětů, nebo by měla být samostatným předmětem? Uveďte svůj názor na základě textu a vašich zkušeností. [5 bodů]
6. Na základě čtení textu a vašeho názoru diskutujte, jak jsou média a finanční gramotnost propojeny. [5 bodů]

Část 2

[30 bodů]

Na základě textu napište komentář o 100-150 slovech, ve kterém vyjádříte svůj vlastní názor, na toto tvrzení:

„My lidé vždycky potřebujeme někam patřit a často máme nějaký vzor...“

Část 3

[40 bodů]

Napište esej (minimum 300 slov) na jedno z následujících témat:

1. „Peníze jsou dobrý sluha, ale špatný pán.“ (*Francis Bacon*)

nebo

2. „Všichni lidé jsou si rovni, ať jsou jakéhokoli stavu, pohlaví nebo věku.“ (*Jan Amos Komenský*)